

**Светослав Иванов Спасов, автор, 2012, „Развитие на военната
индустрия в България (1945–1989)”, Университет за национално и
световно стопанство, София, Студентски град „Христо Ботев“**

Изданието е предназначено основно за подпомагане на учебния процес по учебна дисциплина „История на военната икономика“, по специалност „Икономика на отбраната и сигурността“ към катедра „Национална и регионална сигурност“ на УНСС, но би представлявало интерес и за широк кръг студенти, преподаватели, изследователи и читатели, занимаващи се с проблемите на развитието на отбранителната промишленост в България.

Книгата е тематично продължение на монографичното изследване „Изграждане и развитие на военната икономика в България“ – първа част, която обхваща проблемите на военната икономика на България в периода 1879–1944 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

УВОД	9
Първа глава	
ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА	
НА ВОЕННАТА ПРОМИШЛЕНОСТ	13
1. Следвоенна икономическа криза и начало на преобразуването на военната промишленост (1944–1947)	13
1.1. Политически промени	13
1.2. Промяна в икономическия модел и общо икономическо състояние на страната	15
1.3. Българската армия и българската военна промишленост в следвоенния период	20
2. Въвеждане на съветския икономически модел (1948–1953) и влиянието му върху военната промишленост	28
2.1. Политическа обстановка. Налагане на тоталитарната система	28
2.2. Налагане на съветския икономически модел	29
2.3. Влияние на съветския икономически модел върху развитието на българската военна индустрия	33
3. Промени в сталинския икономически модел (1954–1962) и развитие на българската военна промишленост	43
3.1. Политическа обстановка. „Плахо размразяване“ и преход към еднолично управление на Тодор Живков	43
3.2. Промени в сталинския икономически модел и влиянието им върху икономиката	46
3.3. Промени в сталинския икономически модел и влиянието им върху развитието на българската военна индустрия	51
4. Икономическа реформа. Период на ускорено развитие на военната промишленост (1963–1983)	64
4.1. Политическа обстановка	64
4.2. Опити за икономически реформи и влиянието им върху икономическото развитие	68
4.3. Период на ускорено развитие на военната промишленост.	

Организационно изграждане и развитие на военнопromишления комплекс на страната (1963–1983)	74
5. Икономически проблеми и опити за преустройство (1984–1989)	92
5.1. Българските опити за преустройство и край на тоталитарния режим	92
5.2. Икономическо преустройство. Финална криза на социализма (1984–1989)	95
5.3. Опитите за преустройство и дълговата криза, влиятието им върху развитието на военнопromишления комплекс	98

Втора глава

СТРУКТУРА И РАЗВИТИЕ

НА ВОЕННОПРОМИШЛЕНИЯ КОМПЛЕКС	105
1. Държавно индустриално обединение „Металхим“	105
1.1. История	105
1.2. Структура	107
1.3. Производство и специализация	116
1.4. Сътрудничество	124
1.5. Научна дейност	124
2. Държавно стопанско обединение „Електрон“	128
2.1. История	128
2.2. Структура	130
2.3. Производство и специализация	134
2.4. Сътрудничество	140
3. Управление „Военноремонтни бази и заводи“	143
3.1. История	144
3.2. Структура	147
3.2. Производство и специализация	151
3.4. Научна дейност	153

Трета глава

ОСНОВНИ ПРОИЗВОДСТВЕНИ ЕДИНИЦИ

НА ВОЕННОПРОМИШЛЕНИЯ КОМПЛЕКС	155
Оръжейни системи и техника за сухопътните войски	155
„Фридрих Енгелс“ – Казанлък	155
„Вазовски машиностроителни заводи“ (ВМЗ) – Сопот	165
„Девети май“ – Червен бряг (БЕТА)	176
„Хан Крум“ – Търговище	182
„Енчо Стайков“ – Лясковец	186
„Дунарит“ – Русе	193
Електромеханичен завод „Ивайло“ – Велико Търново	198
Държавно индустриално предприятие „Еловица“ – Габрово	203
Монтажен завод „Хан Аспарух“ – Трявна	206
„Зебра“ – Нови Искър	210
Авторемонтен завод „Вола“ – Враца	214
„Овеч“ – Провадия	218
Авторемонтен (военноремеонтен) завод „Люлин“	223
„Септемврийска слава“ – Костенец	230
Машиностроителен комбинат „Аврам Стоянов“ – Михайловград	234
Стопански комбинат за тежко машиностроене – Радомир	236
Завод за часовникови прибори „Импулс“ – Габрово	238

Електронни и оптични системи и елементи	240
„Черно море“ – Варна	240
Завод за манометри	240
Завод за радионавигационни апаратури – Варна	243
НПК „Черно море“	244
„Електрон Прогрес“ – София	247
Радиозавод – Велико Търново	252
Обединени заводи „Оптикоелектрон“ – Панагюрище	258
„Христо Ников“ – Самоков	262
Завод за УКВ радиостанции „Михаил Антонов“ – Гоце Делчев	267
Завод за високоговорители „Гроздан Николов“ – Благоевград	269
„Сигнал“ – София	271
Електромеханичен завод „Генерал Владимир Заимов“	275
Авиационна и авиоремонтна промишленост	277
Държавна самолетна фабрика – „Завод 13“ в Казанлък	277
Военноремонтен завод „Георги Бенковски“ – Пловдив	283
Машиноремонтен завод „Мургаш“	291
„Завод 14“ – Ловеч	294
Машиностроителен завод „Хан Аспарух“ – Добрич	300
Корабостроене и кораборемонт	302
„Флотски арсенал“ – Варна	302
Кораборемонтен завод – Бургас	312

Четвърта глава

РОЛЯТА НА МИНИСТЕРСТВОТО НА ВЪНШНАТА ТЪРГОВИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА СПЕЦИАЛНОТО ПРОИЗВОДСТВО И ИЗНОСА НА СПЕЦИАЛНА ПРОДУКЦИЯ ПО ВРЕМЕ НА СТУДЕНАТА ВОЙНА

1. Структури в Министерството на външната търговия, отговарящи за търговията със специална продукция между социалистическите страни	315
1.1. Създаване на органи по отбранителната промишленост на Съвета за икономическа взаимопомощ (СИВ). Доставки между социалистическите страни	318
1.2. Доставки между България и Съюза на съветските социалистически републики (СССР)	324
1.3. Внос на въоръжение и бойна техника през периода на усилено превъоръжаване (1953–1963)	328
2. Износ на специална продукция в несоциалистически страни от български търговски предприятия	332
2.1. Необходимост от износ на специална продукция в несоциалистически страни	332
2.2. Създаване на „Тексим“	333
2.3. Създаване и дейност на „Кинтекс“	336

Пета глава

ОРГАНИЗАЦИЯ НА НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКИЯ ПРОГРЕС В ОТБРАНИТЕЛНАТА ПРОМИШЛЕННОСТ

5.1. Държавни институции, ангажирани с научно-техническото развитие на отбранителната промишленост	389
5.2. Организация на научно-техническото развитие	

на специалното производство в Министерството на машиностроенето	404
5.2.1. Научноизследователски институт по отбранителна промишленост (НИТИ) – Казанлък	404
5.2.2. Институт по специалната оптика (ИСО) – София	411
5.2.3. Бази за развитие и внедряване (БРВ) към ДСО „Металхим“	418
5.3. Организация на научно-техническото развитие на специалното производство в Министерството на народната отбрана	420
5.3.1. Военотехнически и научноизследователски институт	420
5.3.2. Научноизследователски и проектно-технологичен институт по ремонта на въоръжението и военната техника към Управление „Военноремонтни бази и заводи“ на МНО	422
5.3.3. Военен научноизследователски институт с изчислителен център към МНО	424
5.3.4. Научноизследователски институт към Тила на БНА	424
5.4. Организация на научно-техническото развитие на специалното производство в Министерството на електрониката и електротехниката	426
5.5. Организация на научно-техническия прогрес в Българската академия на науките (БАН) и висшите училища в интерес на отбранителната промишленост	428
5.5.1. Институт по металознание и технология на металите (ИМТМ) към БАН	432
Заклучение	437
Използвани съкращения	439
Development of military industry in Bulgaria (1945–1989)	443